Granskning av valnämnden

Rapport

Region Gotland

2026-06-08

Antal sidor 17

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Sammanfattning 3

2 Bakgrund 5

3 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning 5

3.1 Avgränsning och ansvarig nämnd 5

4 Revisionskriterier 5

5 Metod 6

6 Resultat av granskningen 7

6.1 Dokumenterade styrdokument, riktlinjer och rutiner 7

6.1.1 Bedömning 10

6.2 Organisation för att hantera val 10

6.2.1 Bedömning 11

6.3 Dokumenterad planering av förberedelser, genomförande och avslut av valet 12

6.3.1 Bedömning 14

6.4 Rutiner för att motverka otillbörlig påverkan 14

6.4.1 Bedömning 15

6.5 Planering av obligatorisk utbildning av röstmottagare 15

6.5.1 Bedömning 16

7 Samlad bedömning och rekommendationer 17

1 SAMMANFATTNING

Azets Revision & Rådgivning AB har av Region Gotlands revisorer fått i uppdrag att genomföra en granskning av valnämnden. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2026.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om valnämndens styrning, uppföljning och kontroll är ändamålsenlig inför 2026 års val.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att valnämndens styrning, uppföljning och kontroll endast delvis är ändamålsenlig inför 2026 års val.

Bakgrunden till vår samlade bedömning är att granskningen visat att organisationen och planeringen för genomförande av valet endast delvis är dokumenterad och täcker upp de delar som valnämnden ska genomföra. Vi bedömer att valnämnden brister i upprättande av styrdokument, riktlinjer och dokumentation avseende styrning, uppföljning och kontroll. Även om valnämnden är undantagen att besluta om verksamhetsplan m.m. årligen är vår bedömning att det är rimligt att nämnden, de år nämnden är aktiv som detta valår, beslutar om styrdokument och efterlever de villkor som gäller planerings- och uppföljningsprocessen för övriga nämnder. Därtill saknas rutiner för otillbörlig påverkan och säkerställande att röstmottagare har genomgått obligatorisk utbildning innan förordnande.

I det följande redovisas våra samlade bedömningar av respektive revisionsfråga.

Revisionsfråga	Bedömning
Finns ett uppdaterat reglemente och styrdokument för valnämnden?	Endast delvis
Finns en tydlig organisation i regionen för att hantera valet den 13 september?	Endast delvis
Finns det en dokumenterad planering inför valet som beskriver förberedelserna, genomförande samt avslut och uppföljning av valet?	I allt väsentligt
Finns rutiner för att motverka otillbörlig påverkan?	Endast delvis
Finns planering av obligatorisk utbildning av röstmottagare där deltagande säkerställts innan förordnande?	Endast delvis

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi valnämnden att:

- Säkerställa att nämndens aktiva ledning, styrning, uppföljning och kontroll är tillfredställande inför nästa val.
- Överväga att föreslå att inte undanta valnämndens ansvar inom planerings- och uppföljningsprocessen de år det är valår.
- Besluta om en internkontrollplan enligt anvisningar i riktlinjer för internkontroll.
- Besluta om en delegationsordning gällande valnämndens verksamhetsområde.
- Säkerställa att tjänsteorganisationen har en organisationsstruktur med uppdaterat och reellt behov av roller, omfattning och ansvar för genomförande av val.
- Fortsätta ta fram en dokumenterad process för planering, genomförande och avslutande av val.
- Besluta om att ta fram en handlingsplan för extraval och omval för att säkerställa valnämndens förmåga att genomföra val vid kort framförhållning.
- Säkerställa att alla röstmottagare genomför obligatorisk utbildning som valnämnden enligt vallagen ska tillhandahålla innan förordnande.
- Fortsätta arbetet med att säkerställa efterlevnaden av ny lagstiftning gällande tillgänglighetsanpassning och valsäkerhet.
- Fortsätta påbörjat arbete med säkerhet och beredskap i valets genomförande och ta fram rutiner för otillbörlig påverkan.
- Säkerställa att utvärderade åtgärder efter val omhändertas och följs upp till kommande val.

2 BAKGRUND

Azets Revision & Rådgivning AB har av Region Gotlands revisorer fått i uppdrag att genomföra en granskning av valnämnden. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2026.

Valnämnden är en lokal valmyndighet med ansvar för frågor om val. Region Gotland ska se till att det finns tillgängliga lokaler för röstmottagning, lämna uppgifter till central valmyndighet om var och när röstmottagning sker samt erbjuda ambulerande röstmottagare. De praktiska delarna består i att se till att det finns lokaler, röstmottagare, material och information om val. Vidare ansvarar valnämnden för utbildning av röstmottagare.

Revisionen har bedömt ett behov av en granskning av valnämndens förberedelser gällande verksamhet, rutiner och processer som är aktuella i samband med valet år 2026 för att säkerställa att arbetet är ändamålsenligt med tillräckliga resurser. Ett högt förtroende för valets genomförande är avgörande för demokratins legitimitet.

3 SYFTE, REVISIONSFRÅGOR OCH AVGRÄNSNING

Granskningen har syftat till att bedöma om valnämndens styrning, uppföljning och kontroll är ändamålsenlig inför 2026 års val.

Granskningen avser besvara följande revisionsfrågor:

- Finns ett uppdaterat reglemente och styrdokument för valnämnden?
- Finns en tydlig organisation i regionen för att hantera valet den 13 september?
- Finns det en dokumenterad planering inför valet som beskriver förberedelserna, genomförande samt avslut och uppföljning av valet?
- Finns rutiner för att motverka otillbörlig påverkan?
- Finns planering av obligatorisk utbildning av röstmottagare där deltagande säkerställts innan förordnande?

3.1 AVGRÄNSNING OCH ANSVARIG NÄMND

Granskningen omfattar valnämndens förberedelser inför val till riksdag, kommun och region den 13 september 2026.

4 REVISIONSKRITERIER

I granskningen har revisionskriterierna utgjorts av:

- 6 kap. 6 § kommunallagen (2017:725), KL
- Vallag (2005:837)
- Valförordning (2005:874)
- Valmyndighetens föreskrifter
- Tillämpbara interna regelverk och policys

5 METOD

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av styrdokument, riktlinjer, processer och planering
- Intervjuer har genomförts med
    - Enhetschef stadskansliet/ansvarig för valkansliet (nuvarande och tidigare)
    - Valsamordnare
    - Ordförande valnämnden

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.

Rapporten är faktakontrollerad av samtliga intervjuade.

6 RESULTAT AV GRANSKNINGEN

6.1 DOKUMENTERADE STYRDOKUMENT, RIKTLINJER OCH RUTINER

Valnämnden har enligt sitt reglemente ansvar för att fullgöra regionens uppgifter enligt vallagstiftningen[1]. Valnämndens reglemente tydliggör valnämndens uppdrag och ansvar i regionens organisation. Regionfullmäktige har beslutat om ledamöter och ersättare i valnämnden för mandatperioden 2023–2026[2].

Det finns ett reglemente med allmänna bestämmelser för regionstyrelsen och övriga nämnder[3]. Enligt reglemente med allmänna bestämmelser är varje nämnd bland annat ansvarig för att:

- Löpande pröva om den kan effektivisera verksamheten genom att delegera beslutanderätt till presidiet, ett utskott, en ledamot, en ersättare eller en anställd.
- Svara för vården av sitt arkiv, om inte arkivmyndigheten (regionstyrelsen) har övertagit detta ansvar.
- Vara personuppgiftsansvarig för de register och andra behandlingar av personuppgifter som sker i nämndens verksamhet.
- Två gånger per år redovisa till fullmäktige hur den har fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till den i reglemente, och genom finansbemyndigande. Redovisning ska ske enligt riktlinjer som fastställs av fullmäktige[4].

Regionfullmäktige har 2022 beslutat att undanta valnämnden från ansvaret att inom planerings- och uppföljningsprocessen5 rapportera till regionfullmäktige två gånger per år.

Av valnämndens reglemente framgår att regionstyrelsen tillhandahåller ett kansli med personal åt nämnden som handlägger nämndens ärenden och verkställer dess beslut. Det är regionstyrelsen som är anställningsmyndighet för kansliets personal[6].

En överenskommelse är upprättad mellan regionkansliet enhetschef och valnämndens ordförande gällande regionkansliets uppdrag att planera och samordna valarbetet samt agera nämndsadministration för valnämndens räkning. I överenskommelsen finns regionkansliets åtagande listat, där framgår det att regionkansliet ska:

- Ansvara för nämndadministration för valnämndens räkning
- Planera och samordna valarbetet
- Planera bemanning till valdistrikten, ordföranden och vice ordföranden
- Koordinera utbildning av röstmottagare
- Ansvara för budgetarbete

[1] RF 2022-12-12 § 238
[2] RF 2022-12-12 § 244
[3] RF 2022-12-12 § 238
[4] RF 2025-09-22 § 152
[5] RF 2022-02-21 § 7
[6] RF 2022-12-12 § 238

Det framgår även att valnämnden ska ge tydliga instruktioner till kansliet och vara ett stöd vid komplexa frågor. Överenskommelsen gäller mellan 2026-01-01 och 2026-12-31.

Valnämnden har sammanträtt under 2025 för att besluta om valdistriktsindelning[7], anslag, granskning- och beslutsattestanter 2026[8] samt valnämndens sammanträdesordning[9]. Valnämndens ska sammanträda sex gånger under valåret 2026. Det framgår inte av beslutad sammanträdesplan att valnämnden ska sammanträda under valnämndens preliminära rösträkning 16 september 2026. Av 12 kap. 1 § vallagen framgår att valnämnden ska sammanträda på onsdagen efter valdagen för att granska och räkna de röster som inte räknats i vallokalerna. Sammanträdet är offentligt och ska protokollföras.

De ärenden som har hanteras på valnämndens sammanträden i januari, mars och april är bland annat:

- Avtal med PostNord
- Distribution av valsedlar
- Ordförande och vice ordförande per valdistrikten
- Ambulerande röstmottagare
- Förtidsröstningslokaler
- Utbildning av röstmottagare

Dessa ärenden är linje med valnämndens ansvarområde där beslut är en förutsättning för kansliet att genomföra valet. Av intervju framgår att ett ”årshjul” finns framtaget kring vilka beslut som valnämnden ska fatta inför valet. Vi har tagit del av en lista innehållande vilka ärenden som valnämnden ska hantera under kommande sammanträden. Bland annat ska valnämnden fatta beslut om röstmottagare i valdistrikten, utkörning av valmaterial, annonsering och kvittering av försändelser med röster från Postnord.

Valnämnden har inte beslutat om en delegationsordning inom sitt verksamhetsområde. Det framgår inte heller om valnämnden har en beslutad handlingsplan för agerande vid extra val eller omval i händelse av kort framförhållning till val.

Internkontroll och uppföljning

Enligt kommunallagen ska nämnderna se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt[10]. Av Region Gotlands riktlinjer för intern kontroll framgår att nämnden ska ansvara för den interna kontrollen enligt kommunallagen. Vidare har varje nämnd en skyldighet att styra och löpande följa upp det interna kontrollarbetet inom respektive verksamhetsområde. Nämnderna ska varje år besluta om en särskild plan för uppföljning av den interna kontrollen. Resultatet av uppföljningen av den interna kontrollen ska, med utgångspunkt från antagen plan, löpande/periodiskt rapporteras till nämnden[11].

[7] VN 2025-06-25 § 2
[8] VN 2025-12-15 § 8
[9] VN 2025-12-15 § 9
[10] 6 kap. 6 § 2st. Kommunallag (2017:725)
[11] S 2021/581

Valnämnden saknar en internkontrollplan för 2026. I intervjuer beskrivs att valnämnden inte fattar beslut om en internkontrollplan och att valnämnden inte planerat att upprätta en internkontrollplan under valåret. Det har inte heller genomförts en risk- och väsentlighetsanalys utifrån risker i samband med genomförande av valet i september.

Mål och budget

Enligt protokoll framgår att valnämnden har beslutat om ett budgetanslag om 1 760 tkr för genomförande av valet 2026[12]. Anslaget, tillsammans med förväntat statsbidrag, ska täcka kostnader för vallokaler, röstmottagare, valnämndens kansli, valnämndens sammanträden, genomförande av utbildningar, annonsering med mera. Kostnader för regionkansliets tjänster är 550 000 kr och finns dokumenterad i tidigare nämnd överenskommelse. Beloppet är fast under perioden om det inte tas ett beslut om utökning[13].

Vi konstaterar att valnämnden enligt regionfullmäktiges beslut är undantagen från kravet att årligen besluta om verksamhetsplan och verksamhetsberättelse samt rapportera i delårsrapporter m.m.

I intervju framkommer att det saknas en dokumenterad verksamhetsplanering för detta valår. Det lyfts att en sådan plan, i kombination med en mer systematisk uppföljning genom verksamhetsplan och verksamhetsberättelse, skulle kunna bidra till ökad struktur, tydlighet och utveckling i arbetet samt till en mer dokumenterad och sammanhållen valprocess för valnämnden.

En uppföljning genomförs efter varje genomfört val där hela utfallet av valet analyseras. Valsamordnare kommenterar valnämndens arbete i regionstyrelsen verksamhetsberättelse i årsredovisningen. Valnämnden lämnar ingen egen verksamhetsberättelse.

Förändrad lagstiftning

Under 2025 har ny lagstiftning börjat gälla som kommer påverka valets genomförande 2026. Det gäller bland annat digitala röstkort, högre krav på tillgänglighet och mer fokus på valsäkerhet. Av intervju beskrivs att det pågår ett arbete med att stärka och utveckla områden som påverkas av förändringar i lagstiftning och ökade krav, särskilt kopplat till valsäkerhet och tillgänglighet. Det finns ett nytt samarbete med enheten för säkerhet och beredskap, bland annat genom deltagande i konferenser med fokus på valsäkerhet.

Arbete med ökad tillgänglighet pågår inför valet och sker främst genom översyn av lokaler, där checklistor för delaktighet används som stöd. Valnämnden har samverkat med regionens tillgänglighetsråd och organisationen Funkisam[14], vilka har bidragit med synpunkter och förslag på förbättringar. Kansliet försöker nu hitta lokaler som erbjuder lugna miljöer för förtidsröstning samt förbättrad ljussättning i vallokaler. Åtgärder har vidtagits i lokaler med bristande belysning, exempelvis genom att tillhandahålla lampor till valbås. En lässkanner har införskaffats till förtidsröstningslokalen som ska finnas i

[12] VN 2025-09-23 § 5
[13] Överenskommelse dr. 2025/6
[14] Funkisam är ett nätverk med alla organisationer för funktionsnedsatta på Gotland.

regionhuset. Arbetet har även stärkts genom användning av stödmaterial från Myndigheten för delaktighet samt genom insatser i samband med EU-valet 2024.

Gällande den nya digitala förtidsröstningen har kansliet tagit del av Valmyndighetens instruktioner för uppkopplat och nedkopplat läge vid mottagning av röster.

6.1.1 Bedömning

Vår bedömning är att det **endast delvis** finns ett uppdaterat reglemente och styrdokument för valnämnden.

Bakgrunden till vår bedömning är att det finns ett uppdaterat reglemente men att det saknas tydligt fastställda styrdokument, som verksamhetsplan och internkontrollplan, för valnämnden. Även om valnämnden är undantagen att besluta om verksamhetsplan m.m. årligen är det vår bedömning att det är rimligt att nämnden, de år nämnden är aktiv som detta valår, beslutar om styrdokument och efterlever de villkor som gäller planerings- och uppföljningsprocessen för övriga nämnder.

Enligt riktlinjer för intern kontroll ska en nämnd fatta beslut om internkontroll samt följa upp denna årligen. Vi bedömer att det är en brist att ingen internkontrollplan har beslutats och att ingen risk- och väsentlighetsanalys har genomförts inför valåret. Vi bedömer att det medför risk för att väsentliga risker kopplat till valet inte uppmärksammas och hanteras av valnämnden.

Valnämnden har inte beslutat om någon delegationsordning som utgår från valnämndens verksamhetsområde. Vår bedömning är att valnämnden behöver ge delegation utifrån sitt verksamhetsområde, även om kansliet tillhör regionstyrelsen, för de roller som ska ta beslut på deras mandat.

6.2 Organisation för att hantera val

Av intervju beskrivs att valnämnden består av ledamöter och ersättare som utöver deltagande i sammanträden arbetar aktivt med valet för att säkerställa korrekt genomförande. Detta exempelvis genom att genomföra platsbesök i vallokaler och agera som ambulerande röstmottagare. Att valnämndens ledamöter genomför praktiska moment beskrivs bero på att kansliet, med de resurser som finns idag, inte hinner med alla praktiska arbetsuppgifter.

Vidare framgår det av intervjuer att valsamordnare och valhandläggare bedriver det operativa arbetet med att planera, genomföra och avsluta val. Dessa arbetade initialt 25 procent vardera totalt under året med val men valsamordnaren har fått en utökad tjänst till

50 procent av dennes arbetstid[15]. Vidare framgår att valsamordnaren i tidigare val haft valarbete som 60 % av dennes arbetstid.

I intervju beskriver enhetschef för kansliet att denne har en övergripande funktion kopplat till arbete med valet. Här ingår till exempel att följa planeringen och stötta valsamordnare och valhandläggare. Det kan bland annat handla om att efterfråga mer resurser eller samverkan med andra avdelningar för att valet ska kunna genomföras. Både tidigare och nuvarande enhetschef kommer delta under valnattens mottagning som resurs. Därutöver finns administrativa resurser som bistår i planering och genomförande i närmare anslutning till valet.

I intervju beskrivs att bemanningen i tidigare val har bedömts vara tillräcklig men att det nu finns en oro för att inte hinna med de ökade arbetsuppgifter som är en effekt av ändrade lagkrav. Detta har förmedlats vidare uppåt i organisationen och enligt uppgift har enhetschef för kansliet presenterat för koncernledningsgruppen att det behövs fler resurser till valkansliet för att klara arbetsuppgifter med valet. I och med att valsamordnare har fått en utökad tjänst[16] har en åtgärd vidtagits och mer resurser tillförts valet. Det beskrivs vidare i intervju att det är svårt att få hjälp internt i organisationen då andra enheter har svårt att bidra med resurser i form av personal till valarbetet.

Det beskrivs vidare i intervju att arbetsbelastningen för kansliet intensifieras under den sista perioden före val, då utbildning av röstmottagare ska genomföras parallellt med arbete att genomföra förtidsröstningen, som startar 18 dagar före valdagen. I detta skede uppstår en hög arbetsintensitet, vilket medför svårigheter att uppfylla arbetstidsavtalets krav[17]. Av intervju med ordförande framgår det att valsamordnaren i tidigare val har arbetat mycket övertid och att nämnden är kritisk till dennes arbetsbelastning. I samtliga intervjuer belyses behovet av en långsiktigt hållbar bemanning och resursplanering inom kansliet.

Det uppges också i intervju att valnämnden inför kommande val avser att i större utsträckning involvera resurser från funktionerna för säkerhet och beredskap samt kommunikation, vilka tidigare inte har varit lika integrerade i valarbetet.

6.2.1 Bedömning

Vår bedömning är att det **endast delvis** finns en tydlig organisation i kommunen för att hantera valet den 13 september.

Bakgrunden till vår bedömning är att valnämndens roll finns beskriven i reglemente och att valnämndens verksamhet utförs av regionstyrelsens kansli med valsamordnare och

[15] VN 2026-03-25 § 8
[16] VN 2026-03-25 § 8
[17] Under valet 2022 tog SKR fram ett nationellt avtal med Sobona där arbetstidsavtalet lättades under valdagen mellan kl. 8.00 på söndagen till 8.00 på måndagen. I övrigt arbete med valet gällde lagstiftningen som vanligt.

valhandläggare. Dock finns det ingen formell och uppdaterad beskrivning av tjänsteorganisationens ansvar och omfattning som behövs för att genomföra valet. Valets genomförande är dessutom i nuläget baserat på att valnämnden genomför praktiska arbetsuppgifter som är en del av kansliets ansvar. Vår bedömning är att valets organisation inte bör vara uppbyggt på att valnämnden arbetar praktiskt utan att dess uppgift främst bör vara ledning, styrning och kontroll av valnämndens verksamhetsområde.

6.3 Dokumenterad planering av förberedelser, genomförande och avslut av valet

Vi har tagit del av en dokumenterad huvudprocess för valsamordningen för att genomföra val. Den beskriver fyra delar: 1 uppstart och planering, 2 praktiska förberedelser, 3 genomförande och 4 avslutning och utvärdering. Dokumentet redogör sedan för ett antal aktiviteter i varje del så som att upprätta kontakt med länsstyrelsen och hämta in valmaterial efter valets genomförande. Huvudprocessen kompletteras med en aktivitets- och tidsplanering i form av en lista över vilka aktiviteter som ska utföras respektive månad. Exempel på vad som framgår av listan är att kansliet i maj ska planera utbildningar, uppdatera materiallistor och ta emot och packa upp valmaterial.

I nuläget har kansliet utfört flera av aktiviteterna i listan som enligt planeringen ska ha genomförts så här långt, bland annat att se över valdistrikten, besluta om vallokaler och delta i workshop med länsstyrelsen.

Det framgår av intervju att arbete har påbörjats med att utveckla och dokumentera valprocessen, vilken i sin nuvarande form togs fram inför valet 2022. Det finns en önskan om att ta fram checklistor kopplade till processens olika delar men arbetet har ännu inte slutförts. I dagsläget är flera moment och arbetsuppgifter i hög grad beroende av enskild medarbetares kunskap, då mycket av processbeskrivningen finns hos valsamordnaren snarare än i dokumenterad form. I den process och planering som vi har tagit del av framgår aktiviteter men inte hur dessa ska genomföras eller vilken roll som har vilket ansvarsområde.

Inom området vallokaler och förtidsröstning framgår att länsstyrelsen har godkänt förslag till valdistriktsindelning[18], vilket har presenterats för valnämnden[19]. Valnämnden har beslutat att ge kansliet i uppdrag[20] att boka vallokaler inför valet samt att tillfråga tidigare förtidsröstningslokaler och identifiera ytterligare lokaler. Vidare framgår att arbete pågår med att hyra lokaler enligt plan. Det framgår även att valnämnden, i sin roll tillsammans med kansliet, ska genomföra förtidsröstning i lokaler med begränsat tillträde. Valnämnden

[18] VN 2025-06-24 § 2
[19] 2025-12-15 § 7
[20] VN 2026-01-27 § 6

har beslutat[21] att inte själva hantera sortering av kommunexterna förtidsröster och har gett kansliet i uppdrag att ta fram en offert från PostNord.

Avseende rekrytering framgår att valnämnden[22] har beslutat att varje valdistrikt ska ha minst åtta röstmottagare samt uppdragit åt kansliet att rekrytera ordförande och vice ordförande. Det framgår även att valnämnden[23] har beslutat om riktlinjer för röstmottagare, inklusive arvodering och rollbeskrivningar för ordförande och vice ordförande, där krav på genomförd utbildning anges för tjänstgöring i vallokal. Det finns inte någon beskrivning av rollen som röstmottagare i förtidsröstning. Av intervjuer framgår att rekrytering sker i enlighet med Valmyndighetens krav och att en reservpool om minst fem personer upprättas, vilket hittills har bedömts vara tillräckligt av valnämnden. Generellt upplevs det som relativt enkelt att rekrytera röstmottagare. Rekrytering sker främst via annonsering på intranätet som vid behov kompletteras med bredare annonsering. Det framgår av intervju att valnämnden kommer ansvara för regionens ambulerande röstmottagning under valet. Enligt valmyndighetens ställningstagande är det inte lämpligt att förtroendevalda arbetar som röstmottagare om de är listade till ett val i den region (kommun) som de arbetar i. Det framgår inte om valnämnden rekryterats utifrån denna princip.

När det gäller material framgår att kansliet får i uppdrag av valnämnden[24] att anlita interna vaktmästartjänster för packning och distribution av valmaterial samt att valnämndens ledamöter deltar i materialhanteringen inför valet. Det framgår även att kansliet har deltagit i Valmyndighetens webbinarium om valmaterial.

Avseende information till väljare framgår av intervjuer att kommunikation kring valet tidigare har hanterats av kansliet och att en kommunikatör nu deltar i arbetet. En kommunikationsplan har delgetts av kansliet och enligt uppgifter ska valnämnden besluta om kommunikationsplanen i juni. har inte delgetts oss. Av planeringslistan framgår även att annonsering inför valet ska behandlas av valnämnden i juni.

I intervju beskrivs att eftervalsenkäter skickas ut till valdistriktens ordförande och röstmottagare i förtidsröstningen via regionens enkätverktyg. Ordförande besvarar enkäten utifrån valdistriktens synpunkter, vilket omfattar frågor om utbildning, lokaler, rutiner, bemanning samt kontakt med valnämnd och valkansli. Resultatet från enkäterna presenteras för valnämnden som ges möjlighet att lämna egna reflektioner kring hur arbetet med valet har fungerat. Vidare framgår att några formella beslut inte fattas av valnämnden i samband med uppföljningen. Arbetet begränsas i huvudsak till en sammanställning som kansliet utgår ifrån till nästa val.

[21] VN 2026-03-25 § 10
[22] VN 2026-01-27 § 4
[23] VN VAL 2023/10
[24] VN 2026-03-25 § 11

I intervju beskrivs tidsutrymmet för efterarbetet vara begränsat, då arbetet med valet endast kan bedrivas under en kort period efter genomfört val. Detta innebär att fokus främst ligger på att sammanställa enkäter och genomföra övergripande uppföljning, medan utvecklingsarbete, såsom framtagande av checklistor och processdokumentation, blir nedprioriterat. En målsättning framåt är att tydligare dokumentera samtliga moment, ansvarsfördelning och arbetsprocesser kopplade till valgenomförandet.

6.3.1 Bedömning

Vår bedömning är att det **i allt väsentligt** finns en dokumenterad planering inför valet som beskriver förberedelserna, genomförande samt avslut och uppföljning av valet.

Bakgrunden till vår bedömning är att det finns ett påbörjat arbete utifrån en delvis dokumenterad planering för valets genomförande. I nuläget är organisationen baserad på erfarenhet från en enskild medarbetare. Arbetet med valet bygger i stor utsträckning på etablerade arbetssätt och kunskap hos denne kring när uppgifter ska genomföras och beslut fattas. Det finns i nuläget inte en fullständig dokumenterad och implementerad process även om ambition att ta fram en sådan finns.

Det går inte i nuläget att bedöma om valnämnden har säkerställt ändamålsenlig information till väljarna i och med att valet är några månader bort.

Vi noterar att det finns en plan för att utvärdera och analysera valet efter dess genomförande. Vi bedömer dock att valnämnden inte bara bör informeras om utvärderingen utan också fatta beslut om att vidta åtgärder som identifieras till kommande val.

6.4 Rutiner för att motverka otillbörlig påverkan

I intervju beskrivs att det har visats kortare filmer gällande otillbörlig påverkan för valnämnden och det finns även en dialog med enheten för säkerhet och beredskap kring frågor som rör skydd av förtroendevalda. Inför kommande val finns ett identifierat behov av att vidareutveckla och tydliggöra rutiner inom detta område, där stöd från berörda funktioner efterfrågas. Även om det finns rutiner för säkerhet sedan tidigare har förutsättningarna förändrats över tid och de befintliga rutinerna omfattar inte att motverka otillbörlig påverkan.

Vidare beskrivs att det finns en ökad uppmärksamhet på säkerhetsfrågor och informationshantering gentemot väljare i kommande val. Tidigare har valnämnden i stor utsträckning själv ansvarat för kommunikationsinsatser utan stöd från kommunikatör och har även saknat tydlig involvering från säkerhetsfunktioner. Dessa nya förutsättningar innebär ett ökat fokus på säkerhetsaspekter kopplat till lokaler, röstmottagare och politiker.

Som en del av säkerhetsarbetet har en verksamhetsskyddsanalys[25], som omfattas av sekretess, tagits fram till valet. I och med att dokumentet omfattas av sekretess har vi valt att inte granska det. Det framgår dock inte från intervjuer eller underlag om det utifrån verksamhetskyddsanalysen eller annat relaterat säkerhetsarbete kommer tas fram en specifik rutin för att motverka otillbörlig till detta val.

Av intervju framkommer att valnämnden samverkar med relevanta externa aktörer i arbetet med valsäkerhet. Länsstyrelsen genomför utbildningsinsatser avseende valsäkerhet, där valnämnden, kansli, funktioner inom säkerhet, beredskap och kommunikation och externa aktörer som Polisen och PostNord medverkar. Deltagande i länsstyrelsens utbildningar är obligatoriskt för valnämndens ledamöter. Samarbetet med Polisen beskrivs som väl fungerande och omfattar bland annat informationsdelning om vallokaler och förtidsröstningslokaler samt platsbesök i trygghets- och säkerhetssyfte. Vid senaste valet användes även ordningsvakter vid valnattens mottagning, med möjlighet att kontakta Polisen via jourtelefon.

6.4.1 Bedömning

Vår bedömning är att det **endast delvis** finns rutiner för att motverka otillbörlig påverkan.

Vår bedömning baseras på att det i nuläget inte finns en rutin för arbetet med otillbörlig påverkan men att det är ett pågående arbete där kansliet tillsammans med enhet för säkerhet och beredskap samt kommunikatör arbetar för att möta nya krav på valsäkerhet.

6.5 Planering av obligatorisk utbildning av röstmottagare

Enligt vallagen är det valnämnden som har i uppgift att utbilda röstmottagare. Utbildningen är ett obligatoriskt krav och endast den som genomgått sådan utbildning som behövs för uppdraget förordnas som röstmottagare. Valmyndigheten har till uppgift att ta fram utbildningsmaterial som ska användas vid utbildningen. Material får anpassas med lokala instruktioner och rutiner.

Av intervju framgår att arbetet med utbildning av röstmottagare pågår och bokning av lokaler skett i enlighet med planeringen. Valnämnden har beslutat om en utbildningsplan för röstmottagare som är obligatorisk och följer valmyndighetens riktlinjer. Utbildningen omfattar valmyndighetens webbutbildning och valnämndens fysiska utbildningstillfällen. Utbildningarna är planerade att hållas så nära valet som möjligt. Samtidigt finns det en reflektion om att i framtiden sprida ut utbildningstillfällena över en längre period för att öka

[25] Valmyndigheten har tagit fram ett förslag på en verksamhetsskyddsanalys, som bygger på Säkerhetspolisens metod för säkerhetsskyddsanalys, som rekommenderas att valnämnden gör inför val och omfattas i regel av sekretess.

tillgängligheten. Särskilda utbildningar genomförs även för ordförande och vice ordförande i valdistrikten då deras roller innehar fler ansvarsområden än en vanlig röstmottagare.

Av intervju framgår att valnämndens ledamöter och ersättare ska delta på minst ett utbildningstillfälle och valnämndens ordförande eller vice ordförande ska delta minst en på varje tillfälle. Valnämndens ordförande eller vice ordförande har i tidigare val inlett utbildningen som kansliet sedan håller.

Av intervju framgår att närvaro vid utbildningarna dokumenteras genom att deltagare signerar en lista att de har deltagit. Vidare beskrivs det att om en röstmottagare inte har möjlighet att delta på ett fysiskt utbildningstillfälle ska denne skicka ett bevis på att den har genomgått valmyndighetens digitala utbildning samt ta kontakt via telefon med sitt valdistrikts ordförande för att få mer information. Kansliet skickar därtill ut ett häfte med lokala instruktioner till röstmottagaren. Vallagen eller Valmyndigheten anger inte någon viss genomförandeform för valnämndens utbildning, varför den kan vara digital eller i annan form, förutsatt att tillräcklig kunskap säkerställs.

Valnämnden beslutade 2026-04-28 § 23 om att godkänna tillfrågade ordförande och vice ordförande i valdistrikt och enligt planering ska beslut om röstmottagare i valdistrikten tas i valnämnden i juni. Enligt vallag och valnämndens beslutade riktlinjer för röstmottagare och arvodering kan en röstmottagare bli förordnad först efter att denne har genomgått obligatorisk utbildning. Beslut om att godkänna röstmottagare sker då av valnämnden innan deltagande på obligatorisk utbildning som genomförs i augusti. Det framgår inte av beslutet om röstmottagaren godkänns och sedan förordnas under premissen att röstmottagare har deltagit i den obligatoriska utbildningen.

6.5.1 Bedömning

Vår bedömning är att det **endast delvis** finns planering av obligatorisk utbildning av röstmottagare där deltagande säkerställts innan förordnande.

Bakgrunden till vår bedömning är att valnämnden har beslutat om en utbildningsplan och erbjuder en obligatorisk fysisk utbildning men att nämnden inte säkerställer att alla röstmottagare som förordnas har deltagit i valnämndens utbildning. Enligt vallagen ska alla röstmottagare, innan förordnande, delta på obligatorisk utbildning som valnämnden har beslutat om ska hållas i fysiska utbildningstillfällen. Vi bedömer att det inte är förenligt med valnämndens beslut att ett telefonsamtal kan ersätta fysisk utbildning även om röstmottagare kan uppvisa bevis på att denne har genomfört valmyndighetens digitala utbildning.

7 SAMLAD BEDÖMNING OCH REKOMMENDATIONER

Syftet med granskningen har varit att bedöma om valnämndens styrning, uppföljning och kontroll är ändamålsenlig inför 2026 års val.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att valnämndens styrning, uppföljning och kontroll endast delvis är ändamålsenligt utformad inför 2026 års val.

Se inledning samt respektive rapportkapitel för en mer detaljerad beskrivning.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi valnämnden att:

- Säkerställa att nämndens aktiva ledning, styrning, uppföljning och kontroll är tillfredställande inför nästa val.
- Överväga att föreslå att inte undanta valnämndens ansvar inom planerings- och uppföljningsprocessen de år det är valår.
- Besluta om en internkontrollplan enligt anvisningar i riktlinjer för internkontroll.
- Besluta om en delegationsordning gällande valnämndens verksamhetsområde.
- Säkerställa att tjänsteorganisationen har en organisationsstruktur med uppdaterat och reellt behov av roller, omfattning och ansvar för genomförande av val.
- Fortsätta ta fram en dokumenterad process för planering, genomförande och avslutande av val.
- Besluta om att ta fram en handlingsplan för extraval och omval för att säkerställa valnämndens förmåga att genomföra val vid kort framförhållning.
- Säkerställa att alla röstmottagare genomför obligatorisk utbildning som valnämnden enligt vallagen ska tillhandahålla innan förordnande.
- Fortsätta arbetet med att säkerställa efterlevnaden av ny lagstiftning gällande tillgänglighetsanpassning och valsäkerhet.
- Fortsätta påbörjat arbete med säkerhet och beredskap i valets genomförande och ta fram rutiner för otillbörlig påverkan.
- Säkerställa att utvärderade åtgärder efter val omhändertas och följs upp till kommande val.

Datum som ovan

Azets Revision & Rådgivning AB

Micaela Hedin

Certifierad kommunal revisor

Viktoria Hallmans

Verksamhetsrevisor